

Får vi vuxna vara med?

- En studie om förskollärares förhållningssätt till den fria leken.

Av: Emilia Kahlbom & Sarah Lindau

Handledare: Maria Pröckl
Examinator: Margaret Obondo
Södertörns högskola | Lärarutbildningen
Kandidatuppsats 15 hp
Utbildningsvetenskap | Vårterminen 2021
Erfarenhetsbaserad förskollärarytbildning
med interkulturell profil

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

May we as adults join? A study of preschool teachers' approach to free play.

The purpose of the study is to find out preschool teachers' approach to free play. We want to investigate how preschool teachers perceive their participation in children's free play and what factors that may differ, as well as shed light on how the importance of free play in preschool can be understood. We have performed qualitative interviews with six preschool teachers from one and the same preschool and then interpreted them from a hermeneutic perspective. In the analysis, the answers of the preschool teachers' have been interpreted with the use of phenomenological approach, to give a broader picture of how preschool teachers think, experience and relate to free play.

Based on the preschool teachers' answers, it appears that free play is viewed as an important activity for the children and that the preschool teacher's participation is necessary in many situations. At the same time, they say that they participate far too seldom, but if opportunities were given, they liked to participate more often. The preschool teachers believe that this is because of all the "musts" that includes in their occupational responsibilities, such as administrative tasks. Furthermore, we conclude that the preschool teachers' main purpose for participation is to be a supportive educator, but also that the purpose may differ between the children's different ages.

Keywords: Preschool teacher, free play, participation

Förord

Vi vill tacka alla våra respondenter som deltagit och delat med sig av sina åsikter och erfarenheter. Vi vill även tacka vår handledare Maria Pröckl som läst, kommenterat och följt upp under uppsatsen gång. Tack för alla goda råd!

Massa kärlek och tack till Robin och Tim som under denna process i princip fått leva utan sina partners. Tack för att ni har stöttat och ställt upp för oss extra mycket.

Vi vill även tacka våra älskade söner Bosse, Colin och Charlie som vi längtar efter att få spendera en lång och pluggfri sommar med.

Sist men inte minst vill vi tacka varandra. Tack Sarah för den här intensiva tiden som innehöll några motgångar men framförallt mängder av skratt. Med hjälp av vår ”jargong som vi har” har det blivit det bästa samarbetet jag någonsin kunnat drömt om. Du är bäst! Tack Emilia, för att jag har fått skriva och uppleva det här med dig. Tack för att du alltid fick mig att skratta de dagar jag knappt orkade le. Utan dig hade det aldrig gått, Du är också bäst!

Stockholm, 2021-05-03

Sarah Lindau & Emilia Kahlbom

Innehållsförteckning

1. Inledning och problemområde	1
2. Syfte och frågeställning.....	2
3. Lek.....	3
3.1. Definition av lek.....	3
3.2. Lekens betydelse för lärande	4
3.3. Pedagogens roll i leken	5
3.4. Historiska lekteorier	6
3.4.1. Friedrich Fröbel.....	6
3.4.2. Lev Vygotskij.....	6
3.4.3. Hans-Georg Gadamer.....	7
4. Tidigare forskning	8
4.1. Lärares syn på den fria leken.....	8
4.2. Pedagogers roller och delaktighetens påverkan	8
5. Teoretiska utgångspunkter	11
5.1. Fenomenologi.....	11
5.2. Hermeneutik	12
6. Metod	13
6.1. Datainsamlingsmetod	13
6.2. Urval av förskollärare och förskolor	13
6.3. Genomförande	14
6.4. Databearbetning	14
6.5. Analysmetod.....	15
6.6. Etiska överväganden	16
6.7. Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.	16
7. Resultat och analys.....	18
7.1. Förskollärares uppfattningar om fri lek.....	18
7.1.1. Hur den fria leken utmärker sig.....	18
7.1.2. Anses leken viktig och varför?.....	20
7.2. Förskollärarens delaktighet	21
7.2.1. Delaktighetens positiva och negativa aspekter.....	21
7.2.2. Delaktighetens syfte	24
7.2.3. Skiljer sig delaktigheten beroende på barnens ålder?	25
7.3. Delaktighetens villkor	26
7.3.1. Faktorer som påverkar delaktigheten	26

8. Diskussion och slutsats.....	29
8.1. Resultatdiskussion.....	29
8.2. Metoddiskussion.....	31
10. Vidare forskning.....	33
11. Källförteckning.....	34
12. Bilagor.....	36

1. Inledning och problemområde

“Jaha, du sitter här inne och leker med barnen. Kan du inte passa på att göra lite viktigare saker nu när det är så lugnt och barnen bara leker.”

Vi som skriver den här uppsatsen har båda två närmare tio års erfarenhet som barnskötare och har under dessa år arbetat på olika förskolor. Vi har under våra verksamma år samt under vår verksamhetsförlagda utbildning stött på ett flertal olika synsätt på den fria lekens betydelse. Vi kom fram till vårt valda ämne då vi båda har erfårit händelser där pedagogers delaktighet i den fria leken varit lågt prioriterad. Fri lek kan vara ett svårdefinierat begrepp. Vi anser att fri lek är ett tillfälle där leken sker spontant och där barnen får utrymme till att själva välja innehåll och utformning. Till skillnad från den spontana leken finns den planerade leken som istället är vuxenstyrd med ett syfte och mål som utgångspunkt. Vi har valt att undersöka förskollärares förhållningssätt till den fria leken då vi upplever att det finns en delad syn på om förskollärare anser sig själva ha en väsentlig roll i den fria leken eller inte. Vi kommer vidare i den här undersökningen benämna den spontana leken som fri lek.

Under våra tre år på den erfarenhetsbaserade förskollärarytbildningen har leken varit ett återkommande ämne. Dess betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande stöds av både forskning och litteratur. Utifrån det har vi valt att undersöka förskollärares olika förhållningssätt till den fria leken i förskolan.

I läroplanen för förskolan beskrivs lekens betydelse som ett område där utveckling och lärande sker och det är därför viktigt att barnen ska ges tid, rum och ro för det. Den lyfter även vikten av aktiva pedagoger då det kan “stödja kommunikationen mellan barnen samt förebygga och hantera konflikter” (Lpfö 98/18, s. 8). Därav blev vi nyfikna på hur förskollärare faktiskt ser på den fria leken då den har en så pass central roll i verksamheten och läroplanen.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med undersökningen är att ta reda på förskollärares förhållningssätt till den fria leken. Vi vill undersöka hur förskollärare uppfattar sin delaktighet i barnens fria lek och vilka faktorer som skiljer dem emellan samt belysa hur den fria lekens betydelse i förskolan kan förstås.

Våra forskningsfrågor är:

- Vad är förskollärares främsta syfte till delaktighet i den fria leken enligt dem själva?
- På vilka sätt påverkar barnens ålder förskollärarens delaktighet och hur kan det förstås?
- Vad nämner förskollärarna som anledning till att de är mer eller mindre delaktiga?

3. Lek

I detta avsnitt presenteras olika definitioner av vad lek kan vara, lekens betydelse för lärande, pedagogens roll i leken samt historiska lekteorier.

3.1. Definition av lek

Leken har en central plats i förskolan idag och är ett spännande fenomen som var och när som helst kan uppstå. Även fast den ofta är förekommande är det dock svårt att definiera leken. Margareta Öhman (2011) presenterar sex karakteristiska drag för vad som kan vara lek. Hon beskriver att leken kommer till barnen spontant och något som de själva väljer att göra och delta i. Leken kännetecknas också som rolig och får barnen att känna sig kompetenta då deras idéer får ta plats. Resultatet av detta kan bidra till att barnen skapar en känsla av kontroll över sig själva och sin egen lek. Samspelet med omgivningen, såsom barn och material, har också en viktig roll för att skapa mening i leken. Däremot innehåller leken inte något bestämt mål, utan kan under aktivitetens gång ändra form och riktning. Leken är också ett sätt för barnen att prova på att hantera olika situationer (Öhman 2011, s. 79 - 80).

Birgitta Knutsdotter Olofsson (2003) beskriver lek som ett sätt att träda in i olika världar, där det som sker i leken inte alltid behöver tolkas bokstavligt. Hon beskriver även hur leken är paradoxal och inte behöver vara det ena eller andra utan kan både vara på riktigt och på låtsas, innehålla glädje och allvar. Barn kan exempelvis veta hur det är att "bråkleka" utan att ha varit med i ett slagsmål. Knutsdotter Olofsson (2003) skriver att leken påverkas av den yttre och inre världen. Händelser som barnen möter i vardagen kan i och med det inspirera till att leken utvecklas vidare (Knutsdotter Olofsson 2003, s. 11).

Ole Fredrik Lillemyr (2013) förklarar leken som ett psykologiskt fenomen eftersom leken har en sådan stor påverkan på barnets fysiska och psykologiska utveckling. Något utmärkande för leken är att den engagerar barnen och är i många situationer uppslukande. I en lek som får barnet att känna sig uppslukad kan de få en känsla av att bli lyft till något högre än vad de är. Upplevelsen av detta kan kallas för "flow", vilket fokuserar på upplevelsen i sig och är den som blir betydelsefull. I den uppslukande leken kan barnet få möjlighet att sätta sig själv åt sidan och bli något annat (Lillemyr 2013, s. 28).

3.2. Lekens betydelse för lärande

Öhman (2011) beskriver leken som någonting mer än ett lektillfälle för barnen vilket gör leken till en stor potentiell källa för lärande. Lek och lärande kan till viss del uppfattas som två skilda fenomen, samtidigt som de i barnens liv upplevs som oskiljbara från varandra. Öhman (2011) menar att det är genom leken som barn skapar kunskap om sig själva och om sin omvärld och kan därför fungera som ett verktyg för att ta sig an och lära sig hantera olika situationer i livet. Hon skriver att leken inte alltid är ett tillfälle där kunskapslära tar form utan ligger även till grund för en annan typ av kunskap som handlar om förståelsen av samband och sammanhang, en lära om livet (Öhman 2011, s. 189).

Även Lillemyr (2013) ser på leken som en möjlighet för att lärande ska ske. Han nämner att lekens funktioner har stor variation och att barnen därigenom ges goda möjligheter att utvecklas inom den. Några exempel på områden som lek stimulerar är barns intellektuella, emotionella, sociala och fysisk-motoriska utveckling (Lillemyr 2013, s. 35). Leken kan för barnen ha en problemlösande och utforskande funktion. De kan använda den som ett verktyg för att bearbeta tidigare händelser, motgångar eller saker de inte helt förstår sig på. Barnen kan då i samspel med andra personer eller med hjälp av artefakter i leken prova sig fram och därigenom skapa sig en större förståelse kring det tidigare upplevda. De får även stort utrymme för att utforska sina tankar och idéer. Här testas barnets egen tolkning av normer och värderingar och de får även möjlighet att öva upp sin förmåga att hantera konflikter med varandra. Leken har även goda möjligheter att stärka barns identitetsutveckling och självuppfattning. Genom att få prova sig fram i olika lekområden kan barnen skapa sig en större och djupare kunskap om sig själv som individ samt vad man som individ klarar av (ibid, s. 28). Barnen lär sig därigenom mycket om sig själva och skapar även tillit till sin egen förmåga.

Lillemyr (2013) lyfter barnens lek som ett utvecklingstillfälle med "gynnsamma villkor". Han menar att barn som befinner sig inom lekens ramar besitter stora möjligheter för att utforska och utvecklas inom den då allt som sker, bara är "på lek". Lektillfället kan på så vis ses som barnens fristad, där de får pröva sig fram inom olika områden utan att vara rädda för att göra fel (ibid, s. 28). Vidare beskrivs det hur leken kommer bidra till utveckling och lärande som kommer följa barnen genom hela livet.

3.3. Pedagogens roll i leken

För att lärandet ska ske är det även viktigt att vuxna förstår innebörden av att delta i barnens fria lek. Enligt Öhman (2011) har de vuxna i uppgift att utforma en stimulerande lekmiljö där det bildas ett positivt lekklimat. För att skapa en stimulerande lekmiljö är det av stort värde att vara ett stöd i leken och se över vad för material som erbjuds. Det är samtidigt viktigt att vuxna har en insyn i barnens fria lek för att på så sätt kunna upprätthålla eller skapa ett positivt socialt samspel (Öhman 2011, s. 13–15). Ylva Ellneby skriver i sin bok *Den livsviktiga leken* (2019) att pedagogers delaktighet i barnens lek både kan ha en positiv och negativ påverkan på barnen. Med vuxna inblandade i leken kan den bli utvecklande men kan också få leken att avbrytas. Det har framhållits att barn medvetet provar lösa konflikter på egen hand om vuxna inte närvarar under den fria leken vilket kan få barnet att känna en känsla av att klara av saker på egen hand. För att vuxnas deltagande ska få en positiv påverkan på barnen krävs det att den vuxna ser över vilken roll som ska tas an och hur aktiv eller passiv man ska vara. Det är inte en lätt uppgift men kan ha en avgörande roll för hur leken fortgår. Vuxnas delaktighet i leken ses ändå i många fall som positiv då de exempelvis kan vara till stor hjälp för barn som har svårt att träda in i en lek eller stödja barn i uppkomna konflikter. När vuxna leker och busar bidrar det ofta till en bra lekatmosfär, vilket ökar barnens lust till fortsatt lek (Ellneby 2019, s. 52–55).

Lillemyr (2013) menar att en förskollärares förhållningssätt och syn på leken och dess värde är avgörande för om leken får en betydande plats i förskolans verksamhet (Lillemyr 2013, s. 26). Men en lärare behöver ha ett flertal olika förhållningssätt till barnens lek och veta vilket sätt som ska tillämpas beroende på situation. För barn i de yngre åldrarna är det extra viktigt att förhålla sig aktiv i barnens lek då de behövs vuxna som kan tyda deras leksignaler och lekgester. Lärare behöver också skapa rum där barnen känner sig trygga både mentalt och fysiskt och en miljö som kan erbjuda möjligheter till vidare utmaningar. Om en lärare har en för passiv roll kan det påverka barnen negativt då det kan hämma deras lekutveckling. Med lärare som inte är närvarande i leken får barnen inget stöd i relationsutveckling eller hur man träder in i andras lekar. Effekten kan bli att barnen leker mer stereotypiska lekar, bråklekar och förenklade låtsaslekar. Med sådana lekar tar vuxna ofta roller som tillrättavisar och blir mer utav en polis (Öhman 2011, s. 242–246).

Sammanfattningsvis kan vi se och förstå att det är en svår uppgift för vuxna att veta vilken roll som behövs i specifika leksituationer. Att vara lyhörd och uppmärksam på barnen och deras lek är två egenskaper som kan bidra till att vuxna förhåller sig till leken på bästa sätt.

3.4. Historiska lekteorier

3.4.1. Friedrich Fröbel

Den tyske pedagogen Friedrich Fröbel levde mellan 1782–1852 och har haft en stor påverkan på hur förskolan ser ut idag. Han ansåg att leken var det huvudsakliga sättet för barnen att få utrymme att uttrycka sig själva på ett naturligt vis. Leken tillhör barnen där utveckling och lärande sker, men han menade att de vuxna har en viktig roll då de ska stödja leken och se till att miljön är god och stimulerande för barnen (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér 2015, s. 144). Fröbel ansåg att leken var så viktig för barnen att om inte barnens lust till lek togs tillvara på kunde det resultera i stora konsekvenser på deras utveckling (Tullgren 2004, s. 18). Det var även Fröbel som etablerade begreppet *fri lek*. Han menade att fri lek och lek är två fenomen som är nära kopplade men fri lek innebär att barnen själva får välja vad leken ska innehålla och hur den ska ta form (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér 2015, s. 145).

3.4.2. Lev Vygotskij

Lev Vygotskij var en rysk psykolog som levde mellan 1896 - 1934. Hans grundtanke gällande individers utveckling utgår ifrån en sociohistorisk process vilket innebär att vi människor utvecklas tillsammans i en historisk och kulturell kontext (Bråten & Thurmann-moe 1998, s. 104).

I *Lekens möjligheter* kan vi läsa om Vygotskijs kulturhistoriska teori, där medvetandet ligger till grund för en individs utveckling. Vygotskijs teori om lek beskrivs som ett sätt för barn att kunna bearbeta och utvecklas i. Exempelvis ansåg Vygotskij att barn i rollekar får goda förutsättningar att prova på och öva sig i sociala samspel. Han lyfter att leken skapar ett möte mellan barnets inre verklighet, det vill säga känslor och tankar, och den yttre verkligheten och att de därigenom får möjlighet att lära sig hantera sin omvärld. Fantasin används då som verktyg för att skapa nya situationer och handlanden utifrån redan tidigare upplevda händelser (Lindqvist 1998, s. 68–70).

I *Vygotskij och pedagogiken* kan vi läsa om lekens roll och vilka möjligheter den har för utveckling. Vygotskijs har tillämpat ett begrepp kring detta som han kallar ”zonen för den närmaste utvecklingen” som förklarar utrymmet mellan den aktuella och potentiella utvecklingsnivån. I den aktuella nivån visas den kunskap som barnet på egen hand klarar av att nå upp till medan den potentiella visar den kunskap som kan nås med hjälp av en vuxen eller mer kompetent individ. Vygotskij menar att barn som i samspel med någon annan nått upp till något, även kommer utveckla aktuell kunskap kring det (Dale 1998, s. 42).

3.4.3. Hans-Georg Gadamer

Hans-Georg Gadamer var en tysk filosof som levde mellan 1900–2002. Han var fenomenolog och den som utvecklade hermeneutiken. Gadamer har ett sätt att se på lek som att “lek är något som bara händer”. Maria Øksnes (2011) lyfter Gadamers tankar om att leken inte finns hos den enskilda individen utan är någonting som sker och utvecklas i samspelet mellan dem som leker. Gadamer har i sin teori gjort en liknelse mellan leken och festen, där festen fungerar som en symbol för hur leken kan uppfattas. Festen är en plats som vi lockas av och vill träda in i samt fångar en i nuet och får oss att glömma tid och rum. För Gadamer handlar lek om vad som händer mellan människor som möts på den här platsen där man kan koppla bort sig själv från omvärlden och låta sig drivas med. Denna plats menar han har betydelse för hur vi uppfattar och erfar världen omkring oss (Øksnes 2011, s. 161).

Mikael Jensen (2013) presenterar Gadamers teori om lekens innehåll och menar att lek, oavsett vad det är för lek alltid handlar om något. I leken får därför barnet alltid uppgifter och möjligheter som sätter leken i rörelse och så länge leken pågår rör den sig. Denna lekrörelse betonar Gadamer som kravlös då leken inte behöver uppnå något speciellt mål eller ha något speciellt syfte. Vidare lyfter Gadamer barnen i relation till leken och menar att deras delaktighet inte syftar till någon eller något annat än att de själva vill leka för deras egna skull. Här nämns också begreppet *mimesis* som syftar till att barnen i leken karakteriserar sig utefter tidigare upplevda erfarenheter och händelse. Gadamer menar dock inte att barnen har för avsikt att leva sig in i det igenkännbara utan att det är själva görandet som är det väsentliga i leken (Jensen 2013, s. 153–154).

4. Tidigare forskning

Vi kommer i det här avsnittet presentera fem olika studier som rör vårt valda forskningsområde. Vidare kommer vi i vårt diskussionsavsnitt använda oss av artiklarna för att koppla till vårt resultat.

4.1. Lärares syn på den fria leken

I *Free play in early childhood education: a phenomenological study* (2015) lyfter forskaren Selda Aras pedagogers olika synsätt till att vara delaktig i den fria leken. Samtliga lärare ansåg att de tror på vikten av ett stort engagemang i barnens fria lek. Däremot ansåg de att tiden då barnen ägnade sig åt fri lek var ett bra tillfälle att gå undan och skriva diverse administrativa arbetsuppgifter. En lärare uttryckte att tiden inte fanns till delaktighet i barnens fria lek då flera andra viktiga uppgifter behövde prioriteras. I artikelns resultat och diskussionsdel framkom det att lärares frånvaro under den fria leken påverkar barns utveckling då de inte får redskap till andra och högre lekformer. Lärare behövs i leken för att kunna stötta och hjälpa till att utforma den vidare. Forskaren i artikeln hävdar att läraren kan behöva mer stöttning och tid i arbetet kring dokumentation och planering för verksamheten (Aras 2015).

4.2. Pedagogers roller och delaktighetens påverkan

Natalie Canning (2007) skrev artikeln *Children's empowerment in play*. *European early childhood education research journal* som betonar vikten av en lek fri från vuxna. En vuxenfri lek får barnen att uppleva en känsla av makt och utforska sociala och personliga relationer. Canning framställer barns lek som ett fenomen som vuxna kan ha svårt att vara en del av. Det framkommer i texten att vuxnas närvaro kan resultera i att barnens lek förstörs eller avbryts, då även om de enbart blir observerade i den. När barnen känner sig iakttagna är det vanligt att de blir osäkra och generade vilket ofta får dem att sluta leka. Detta menar Canning kan handla om att barnen associerar vuxna med den makt de har att avbryta eller stoppa en lek (Canning 2007).

Till skillnad från Canning kommer Singer et al. (2013) fram till i sin studie *The teacher's role in supporting young children's level of play engagement* att vuxnas fysiska närvaro är en stor

tillgång i barnens fria lek. Deras studie studerar barn i två till treårsåldern. Studien fokuserar framförallt på de yngre barnens behov av vuxnas närhet i den fria leken och menar att de yngsta barnen behöver mer känslomässig tankning och fysisk kontakt för att få en god leklust. Att vuxna är närvarande i leken har alltså en större betydelse än hur själva kvaliteten i den faktiskt är. Ett exempel på det beskrivs vara att sitta med barnen på golvet för att ge dem närhet. De kunde se att vuxna som kontinuerligt befann sig närvarande med barnen hade en större inverkan på barnens leklust än de som endast var närvarande korta stunder eller cirkulerade i rummet där barnen befann sig. Barnen kan då bli negativt påverkade om de vuxna var i ständig rörelse. Detta kunde i sin tur återspegla barnens beteende som då också började gå runt och störa andra i gruppen. Singer et al. belyser därför vikten av närvarande vuxna då vi därigenom kan skapa så god leklust som möjligt (Singer et al. 2013).

Kassahun Tigistu Weldemariams studie *Cautionary Tales on Interrupting Children's Play* (2014) tar även han upp en bild av vuxnas deltagande som riskfull i barnens fria lek. Däremot lyfter han hur man som vuxen kan beträda leken på ett sätt som inte anses skada den. De vuxna behöver vara medvetna om vilka val och roller de tar sig an för att inte leken ska bli styrd och på så sätt bli förstörd. I artikeln presenterar Tigistu Weldemariam olika roller som vuxna tillämpar när de träder in i barnens fria lek. Dessa roller delas upp i två fält, de trygga och de otrygga. De trygga rollerna som upplevs ha en positiv påverkan är *Onlooker*, där den vuxne har en observerande roll och är förberedd på att träda in i leken, *Stage manager*, som finns tillgänglig för barnens frågor under leken. *Co-player*, som tar sig an en passiv roll i leken som barnen leder och *Play-leader*, där den vuxna medvetet påverkar barnen och berikar deras lek. Tigistu Weldemariam presenterar även roller som upplevs otrygga och därmed kan ha en negativ påverkan. Det är roller som *Uninvolved*, den icke deltagande och frånvarande pedagogen, *The director*, där man tar kontroll över barnens lek och *The redirector*, som vill omvandla barnens lek till undervisningstillfälle. För att vuxna ska kunna agera på ett sätt som inte hämmar barnens fria lek vill studien poängtera betydelsen av den egna reflektionen när det kommer till hur man ska agera i den (Tigistu Weldemariam 2014).

Marilyn Fleer (2015) presenter i sin studie *Pedagogical positioning in play – teachers being inside and outside of children's imaginary play* flera pedagogiska roller som vuxna i den fria leken träder in med. Hon framför två olika ställningstaganden som lärare tar i relation till leken där den ena är att vara utanför leken och den andra innanför den. Hon vill genom sin studie belysa ett perspektiv där lärare har en betydande roll för att lekens utveckling ska ske. I

studien presenteras egenskaper som vuxna kan förhålla sig till när de är i leken. Det kan handla om att vara engagerad och kreativ för att stödja utvecklingen av en redan pågående lek. I artikelns resultat och slutsats kan vi ändå läsa om att lärarna efter observationer i studien höll sig mer utanför leken än innanför den. Här beskriver forskaren att lärarna istället hade ett syfte att kunna fungera som observatörer och gå in i leken när det ansågs behövas (Fleer 2015).

De framtagna studierna visar att lärare och andra vuxna delar en gemensam syn på den fria leken och dess betydelse för barnen. Vad som skiljer dem åt är däremot synen på den vuxnes roll i leken. Vi ser de valda studierna som relevanta för vår undersökning då de framställer olika begrepp och aspekter som vi senare tänker oss kunna ha användning för i vår analys och diskussionsdel. Med hjälp av dessa kan vi få en bredare förståelse för hur våra respondenter ser och förhåller sig till den fria leken.

5. Teoretiska utgångspunkter

Vi kommer under denna rubrik presentera fenomenologin som vårt val av teoretisk utgångspunkt i vår analys. Vi kommer även att presentera hermeneutiken som vi använt som metod för att tolka de intervjuer som gjorts.

5.1. Fenomenologi

Då vi vill få en bredare bild av hur förskollärare tänker, erfar och förhåller sig till den fria leken kommer vi i vår undersökning att analysera vårt material utifrån ett fenomenologiskt perspektiv. I en fenomenologisk undersökning riktas fokus på individers upplevda erfarenhetsvärldar. Här eftersträvas det att ta reda på hur medvetandet hos en person ter sig i relation till något, hur det skapas och varför det har skapats (Thomassen 2007, s. 91).

Filosofen Edmund Husserl (1859–1938) anses vara fenomenologins grundare då han sägs vara den förste som försökte skapa en vetenskaplig teori om medvetandefenomen.

Utgångspunkten i hans filosofi var att medvetandet inte kunde anses vara något objektivt som kunde användas i vetenskaplig analys utan att det istället skulle tolkas som subjektiva bedömningar som baserades på erfarenheter och hur personer uppfattar världen, det vill säga deras livsvärld (Birkler 2005, s. 109–111).

Livsvärldsbegreppet, utifrån ett fenomenologiskt perspektiv, skriver Birkler (2005) intresserar sig för människors egna erfarenheter kring ett upplevt fenomen och det är människans upplevda verklighet som är ens egen livsvärld. Då en fenomenologisk ansats utgår ifrån människans livsvärld kan vi därigenom få en förståelse om människors erfarenheter genom att se hur det framträder i den konkreta situationen (Birkler 2005, s. 112).

Då vi vill undersöka förskollärares förhållningssätt till den fria leken behöver vi få en förståelse om den enskilda förskollärares livsvärld, vad de har för upplevelser och erfarenheter kring fenomenet. Vi finner alltså inget intresse i att undersöka *om* förskollärare väljer att delta eller inte i den fria leken utan *vad* det är som påverkar deras val. Utifrån den fenomenologiska ansatsen kan förskollärares agerande speglas utifrån deras tidigare erfarenheter.

5.2. Hermeneutik

Likt fenomenologi har hermeneutiken ett likande sätt att se på människans existens. Hermeneutiken är en tolkningslära “där man studerar, tolkar och försöker förstå grundbetingelserna för den mänskliga existensen” (Patel & Davidson 2019, s. 32). Med hjälp av ett hermeneutiskt perspektiv kan vi förstå människors sätt att vara genom att tolka det de säger, deras handlingar och spåren av dessa (ibid, s. 32). När man försöker förstå människan fokuserar man på helheten mer än delarna hos individen, detta för att skapa sig en så komplett bild och förståelse som möjligt. Att vi också har en förförståelse i våra tolkningar för objektet är enligt hermeneutiken inte ett hinder utan ses snarare som en tillgång (ibid, s. 34).

6. Metod

Här nedan kommer vi presentera vår metod under sju punkter med rubrikerna datainsamlingsmetod, urval av förskollärare och förskolor, genomförande, databearbetning, analysmetod, etiska överväganden samt validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.

6.1. Datainsamlingsmetod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ inriktad metod i form av intervjuer vilket vi anser passar vår undersökning bra. I vår undersökning är syftet att studera det subjektiva då vi ska forska kring förskollärares förhållningssätt och erfarenheter kring den fria leken. En kvalitativ metod skriver Patel och Davidson (2019) är ett fruktbart sätt att studera respondenternas uppfattningar och känslor om ett specifikt fenomen i sin omvärld (Patel & Davidson 2019, s. 51–53).

Under intervjuerna så använde vi oss av ljudinspelning. Fägerborg (2011) skriver om fördelarna som inspelade intervjuerna för med sig. Hon menar på att vi därigenom får möjlighet att ägna allt fokus på samtalet med respondenten och kan därigenom vara aktiv under hela intervjuens gång (Fägerborg 2011, s. 104–105). Under tiden använde vi oss även av stödanteckningar vilket också fungerar som en bra metod för att kunna utveckla intervjuerna. Hon tar även upp hur ljudinspelningar kan vara givande då vi vid flera tillfällen kan gå tillbaka och analysera materialet. Vi kan på så sätt fånga upp respondenternas olika röstlägen och betoningar vilket kan vara av vikt för vår undersökning (ibid s. 104–105).

6.2. Urval av förskollärare och förskolor

Vi har intervjuat verksamma förskollärare på en förskola söder om Stockholm. På grund av den rådande pandemin och problem med att få komma in på olika förskolor fick vi anpassa vårt urval och såg det därför lämpligt att hålla oss till en och samma förskola. Vi hittade en stor förskola med många avdelningar där vi tänkte att det kunde finnas självständiga lekkultur, spridning på förskollärare samt avdelningar med olika åldrar. Med en stor förskola så finns det både yngre och äldre barns avdelningar, när det finns olika avdelningar så finns det också olika kluster.

Respondenterna vi valt till vår undersökning var sex förskollärare. På förskolan finns det nio olika avdelningar och vi valde att utgå ifrån sex av dem, tre yngrebarnsavdelningar och tre äldre barnsavdelningar. Förskollärarna vi valt att intervju representerar varsin avdelning. Totalt så gjordes sex intervjuer på förskolan.

6.3. Genomförande

I uppstarten av vår undersökning valde vi att utforma intervjufrågor efter en intervjuguide. Det vill säga att man utgår från ett manus som mer eller mindre strängt strukturerar intervjuens förlopp (Kvale & Brinkmann 2012, s. 146). Vi har valt att strukturera frågorna på ett sätt som ger respondenten möjlighet att uttrycka sig fritt och med stort utrymme. Detta tillvägagångssätt benämner Patel & Davidson (2019) som frågor med en låg grad av strukturering (Patel & Davidson 2019, s. 104). Däremot väljer vi att utgå från frågor med hög grad av standardisering, vilket betyder att frågorna vi ställer kommer i en bestämd ordning (ibid s. 104). Det har vi valt för att frågorna ska följa en röd tråd och samtalen under intervjun ska få en mer flytande form.

I början av intervjun valde vi att öppna upp med en fråga som gav respondenterna möjlighet att dela med sig av sina egna tankar kring vad den fria leken är för dem. Vidare i intervjun använde vi oss av liknande öppna frågor för att få igång ett samtal som bidrog till mer djupgående svar. Vi ansåg att det var ett bra sätt för oss att få fatt på respondenternas erfarenheter till den fria leken. De sex intervjuerna pågick mellan 12 - 25 minuter och hölls på förskolan där samtliga arbetade. Vi valde att inte delge respondenterna intervjufrågorna i förväg för att de inte skulle komma med redan förberedda svar. Innan varje intervju var vi noga med att understryka att det inte låg någon värdering i svaren vi sökte utan att fokus låg på respondentens eget perspektiv och tankar om den fria leken. Vi valde även att komplettera intervjun med en fråga där vi bad respondenterna om lov att få återkomma om vi vid senare tillfälle skulle vilja att de förtydligade eller utveckla något de sagt.

6.4. Databearbetning

Av de förskollärare vi intervjuade gav samtliga godkännande om ljudinspelning. För att spela in ljudet använde vi oss av en ljudupptagnings-app på mobiltelefonen. I och med att undersökningen tolkas utifrån ett hermeneutiskt perspektiv har vi spelat in intervjuerna för att

sedan kunna transkribera dem. Transkription innebär att man omvandlar det talade språket till ett vardagligt språk i textform. För att materialet ska bli så rättvist som möjligt är respondentens exempelvis suckar, pauser, skratt och småord väsentliga (Fägerborg 2011, s. 107). När vi hade transkriberat samtliga intervjuer började vi bearbeta materialet. Med hjälp av det transkriberade intervjuerna kan man med fördel gå tillbaka och analysera materialet ytterligare. Genom att läsa det transkriberade materialet ett flertal gånger kan vi få en bättre uppfattning av vad respondenterna vill förmedla.

Vi valde att anonymisera respondenterna och den berörda förskolan redan vid intervjutillfället då deras namn inte uttalades högt i inspelningen. I det transkriberade materialet fick förskollärarna namn efter vilken ordning intervjun utfördes. Den första förskolläraren som intervjuades fick namnet F1, den andra förskolläraren F2 osv. Detta för att skydda respondenternas identitet.

6.5. Analysmetod

I arbetet med intervjuerna och transkriptionerna har vi använt oss av en hermeneutisk metod. Utifrån hermeneutiken har vi tolkat intervjuerna genom att först läsa samtliga delar av den för att sedan försöka sammanfatta helheten. Vidare i analysen sorterades textens olika delar upp för att därigenom kunna skapa oss en förståelse kring dessa (Patel & Davidson 2019, s. 34). Under arbetet med intervjuerna kunde vi genom att pendla mellan del och helhet få en förståelse för varför vissa uttalanden framställdes som de gjorde. Genom vår egen förförståelse och kunskap kring förskoleverksamheten kunde vi lättare förstå och tolka respondenternas uttalande eftersom vi själva besitter erfarenheter kring det valda undersökningsområdet. Utifrån intervjuerna kunde vi finna ett stort antal tolkningar i de olika delarna. Genom att få fatt i varje förskollärares unika tolkning kunde vi då presentera en mångfald av tolkningar.

Utifrån den hermetiska metoden kunde vi sammanställa tre olika huvudrubriker som vi senare analyserade utifrån ett fenomenologiskt perspektiv, samt utifrån Vygotskijs och Gadamers lekteorier.

6.6. Etiska överväganden

I undersökningar som avser forskning med människor kräver särskilda regler och riktlinjer för hur den ska gå tillväga. Syftet med detta är för att skydda individen från psykisk eller fysisk påverkan. För att kunna skydda individen finns fyra krav som forskaren ska följa under hela processen. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I informationskravet informeras respondenten om de uppgifter som krävs för att kunna ta ställning till deltagande. I samtyckeskravet handlar det om att medvetandegöra att respondenternas medverkande sker frivilligt. Under konfidentialitetskravet informeras respondenten om hantering av personuppgifter och andra uppgifter som lämnas ut. I nyttjandekravet säkerställs det att den insamlade datan inte sprids vidare utan endast kommer att användas i undersökningen och förstöras efteråt (Löfdahl 2014, s. 36–38).

I vårt första steg kontaktas rektorn på den utvalda förskolan för att be om lov att få utföra intervjuerna med förskollärarna. Vidare kontaktades förskollärarna var och en för att delge dem information kring vår undersökning. Som komplement till muntlig information delades även skriftlig information ut för att tydliggöra vad undersökningen behandlar och vad som skulle ske innan, under och efter intervjuerna. Informationen berörde även förskollärarnas deltagande och vad som skulle krävas av dem samt hur det slutgiltiga materialet skulle hanteras. Viktigt var också att samtliga inblandade gav oss samtycke till att medverka. Vi var även noga med informationen om att de när som helst under arbetets gång hade möjlighet att ändra sitt ställningstagande gällande sin medverkan och återkalla sitt samtycke. All data som samlats in har enbart använts i vår undersökning och vi har även förvarat den på ett säkert sätt som gör att det endast är vi som har kunnat ta del av den. Gällande anonymiteten har vi från undersökningens början kodat respondenternas identiteter för att säkerställa att de inte kan identifieras.

6.7. Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.

För att uppnå en god validitet skriver Patel och Davidsson (2019) att det vi har i syfte att undersöka, också är det som ska undersöks (Patel & Davidson 2019 s. 129). Vi ska undersöka förskollärares förhållningssätt till den fria leken och använder oss därför av intervjufrågor som ger oss en bredare syn på det. Vi har därför använt oss av frågor som tar reda på förskollärarnas syn, syfte och roll i den fria leken.

Under intervjuerna valde vi att tydliggöra för respondenterna att det inte låg någon värdering i de svar som de delgav oss. Esaiasson et al. (2012) problematiserar hur stora och centrala ämnen likt dessa kan få respondenterna att delge oss svar de tror vi vill höra (Esaiasson et al 2012, s. 235). Vi var därför noggranna med att berätta för respondenterna att det inte fanns några rätta eller felaktiga svar utan att syftet med intervjun var att synliggöra deras åsikter och tankar om den fria leken. Trots detta är det svårt att säkerställa att det som sägs under intervjun överensstämmer med deras verkliga syn på den fria leken. Vi tänkte däremot att anonymisering kunde få respondenterna att svara mer tillförlitligt. Faktorer som dessa kan påverka reliabiliteten. Alvesson (2011) beskriver hur respondenternas svar under en intervju inte alltid behöver stämma överens med ens handlingar eller tyckande. Det kan även vara så att respondenten besitter mer kunskap än vad som framkommer under intervjun (Alvesson 2011, s. 40).

Då vi endast har intervjuat sex verksamma förskollärare från en och samma förskola anser vi att undersökningens generaliserbarhet är låg. För att generaliserbarheten skulle kunna öka hade ett större antal respondenter behövt medverka i undersökningen. Vi anser även att vi hade behövt studera förskollärare från flera olika förskolor.

7. Resultat och analys

Vi har utifrån intervjuerna sammanställt resultaten i tre olika områden som kommer att analyseras utifrån ett fenomenologiskt perspektiv, samt utifrån Vygotskij och Gadamers tidigare presenterade lekteorier. De tre områdena är: Förskollärares uppfattningar om fri lek, förskollärares delaktighet och delaktighetens villkor. I det första området behandlar vi förskollärares uppfattningar om fri lek, hur den fria leken utmärker sig, om den anses viktig och varför. Det andra området tar upp förskollärares delaktighet, i vilket syfte de väljer att delta, om deltagandet skiljer sig beroende på barnens ålder och hur delaktigheten kan påverka barnen i den fria leken. Det sista området fokuserar på delaktighetens villkor, hur ofta de är eller kan vara delaktiga och om det finns faktorer som påverkar möjligheten till deltagande. Kategorierna är skapade utifrån vad som utmärkt sig under intervjuens gång. Vi anser att dessa kategorier kommer hjälpa oss att svara på våra forskningsfrågor.

7.1. Förskollärares uppfattningar om fri lek

För att få en förståelse för hur förskollärarna förhåller sig till den fria leken ansåg vi att det var väsentligt att skapa oss en bild av deras egen uppfattning av vad fri lek är för dem. Förskollärarna som medverkade under intervjun delade en gemensam syn till att den fria leken utmärker sig genom att vara barnens arena och att den anses viktig för barnen.

7.1.1. Hur den fria leken utmärker sig

Samtliga förskollärare nämnde att den fria leken ska ske på barnens egna villkor och inte vara styrd av vuxna, samt att den har en stor betydelse och är av stor vikt för barns utveckling och lärande. Två exempel som vi tycker sammanfattar förskollärarnas syn på fri lek finns i F5 och F4s uttalanden.

F5: Fri lek är väl mer att barnen får välja själva vad de vill göra. Det är ett val vi vuxna inte ska välja (F5, 2021).

F4: Då tänker jag att det är där barnen leker fritt utan att vi vuxna går in och styr eller säger till, det är barnens spelplan (F4, 2021).

Det finns en tydlig essens i deras beskrivningar av den fria leken, att barnens fria lek inte ska vara vuxenstyrd och att barnen ska få utrymme att välja vad de själva vill göra. Här skulle en anledning till den gemensamma synen bero på förskolans kultur, hur förskolan de arbetar på har byggt upp en syn på lek och hur den ska ta form. Denna tanke kan vi även koppla med Thomassen (2007) som beskriver hur ens erfarenheter bildar individers livsvärld vilket kan påverka hur man ser på en situation (Thomassen 2007, s. 91). En förklaring till varför förskollärarna delar bilden av att leken ska vara barnens arena kan därav bero på deras tidigare erfarenheter av den. Även F1 nämner under intervjun hur den fria leken utmärker sig genom att se hur pedagogerna deltar. Hen anser att leken blir barnens arena om den vuxna tar sig an en avvaktande roll och är mer restriktiv till att lägga sig i leken. F1 berättar vidare att en mer återhållsam roll är att föredra och istället lägga tid på att försöka förstå vad barnens lek innebär innan man träder in i den. Detta för att inte bryta en lek för tidigt och på så sätt riskera att förstöra den. För en vuxen kan lekar uppfattas på ett sätt och för barn som något annat. För vuxna kan exempelvis en "bråklek" uppfattas som farlig eller dålig men kan för ett barn vara en utforskande och utvecklande lek. Genom att förhålla sig avvaktande under den fria lekens gång kan man därigenom skydda leken från att förstöras eller riskera att omvandla den till något annat. Utifrån ett fenomenologiskt perspektiv riktar vi, likt det som Thomassen (2007) skriver, fokus på individens upplevda erfarenhetsvärld för att skapa oss en uppfattning kring varför någon agerar som den gör (Thomassen 2007, s. 91). Under intervjuns gång framkom det att F1 flera gånger varit för snabb med att bedöma barnens lek. Därav kan en förklaring till varför F1 delar denna syn bero på att hen själv erfarit leksituationer som misstolkats och avbrutits.

Vi finner också en samsyn gällande tillfället där den fria leken tar form på förskolan. F1 och F6 nämner under intervjun att den fria leken inte förekommer under bestämda aktiviteter, som exempelvis projekt.

F1: Den fria leken kan uppkomma när och var som helst beroende på vart barnet befinner sig, men kanske inte när vi har projekt (F1, 2021).

F6: Barnen leker i sin egen lilla värld, till exempel innan eller efter lunch, när vi inte har så planerad verksamhet (F6, 2021).

Vi tolkar förskollärarnas syn på den fria leken som en aktivitet som saknar bestämd tid eller plats. Den fria leken får med andra ord äga rum mellan andra planerade aktiviteter eller luckor i schemat. Där sker den spontant och utan vidare planering. Vi tänker också att förskollärarna kopplar dessa spontana situationer med fri lek då de ofta saknar närvarande vuxna och ger barnen möjlighet att äga sin lek utan att någon vuxen "stör".

7.1.2. Anses leken viktig och varför?

Under intervjuerna berättar förskollärarna att barnen får ta del av flera lärandesituationer under den fria leken. Några av de lärandesituationer som förskollärarna anser att barnen får ta del av beskrivs här nedan.

F3: De tränar på massa saker i den fria leken. De experimenterar, testar relationer med andra de leker med och också de saker som finns på förskolan (F3, 2021).

F4: Alltså jag tycker att barn lär sig väldigt mycket i den fria leken, där de också undersöker och utforskar olika saker som de har gjort under dagen eller pratat om hemma eller utforska tillsammans med kompisar (F4, 2021).

F6: Den fria leken är jätteviktig men jag tycker att barn leker alldeles för lite och har svårt att leka. Det är en viktig grundsten för att bearbeta det jag varit med om och öva samarbete och turtagning och allt (F6, 2021).

Utifrån dessa uttalanden tolkar vi att samtliga förskollärare anser den fria leken som viktig då den kan fungera som ett bra verktyg för att utveckling och lärande ska kunna ske. Vi tänker att det kan vara viktigt att se lekens positiva värde och vad den kan bidra med, vilket skulle kunna ge leken större utrymme i vardagen på förskolan. En förskollärare som inte ser den fria lekens potential till barns utveckling och lärande tänker vi kan resultera i att den bortprioriteras. Utifrån berättelser från de intervjuade förskollärarna kan vi se en medvetenhet om vilka kunskaper barnen kan få med sig ifrån leksituationerna.

Vi kan utifrån förskollärarnas svar anta att leken har en stor betydelse för barnen, då de enligt förskollärarna sker mycket lärande i den. Med utgångspunkt i de tidigare presenterade citaten blir vår tolkning att förskollärarna ser den fria leken som viktig eftersom de tidigare erfarit att den bidragit positivt till barnens utveckling. Dessa erfarenheter skapar enligt Birkler (2005) en persons livsvärld (Birkler 2005, s. 112). Utifrån det fenomenologiska perspektivet kan förskollärarnas syn på leken som viktig bero på de erfarenheter förskollärarna berättat om under intervjuerna, att barnen har kunnat utforska, uppleva och bearbeta händelser på deras egna sätt i leksituationer. Förskollärarnas bild av att barnen i leken kan utvecklas och lära sig kan vi koppla ihop med Vygotskijs lekteori. Enligt Vygotskij anses den fria leken kunna fungera som ett verktyg där barnen får pröva sig fram i olika leksituationer (Lindqvist 1998, s. 70). Samtliga förskollärare tog även upp den fria lekens betydelse när det kom till barns utveckling av sociala relationer. Vi tolkar här att förskollärarna anser att det främst är i den fria leken som den utvecklas. Även detta kan vara på grund av att förskollärarna anser att barnen i den fria leken får friare och bättre förutsättningar till att utveckla relationer, då bestämda aktiviteter kan fokusera på mer specifika mål som exempelvis matematik eller naturkunskap.

7.2. Förskollärarens delaktighet

Vidare kommer vi fokusera på förskollärarnas roll i den fria leken, om delaktigheten har en positiv eller negativ påverkan, vad syftet till deltagandet är och om deltagandet skiljer sig åt beroende på barnens ålder.

7.2.1. Delaktighetens positiva och negativa aspekter

De intervjuade förskollärarna ser betydelsen av sin delaktighet på olika sätt. Vidare beskriver de att de på olika sätt behöver ta ställning till vilken roll de träder in med i syfte att göra leken så givande som möjligt. Det upplevs handla om att försöka möta individen eller gruppens behov i den särskilda leksituationen. Några exempel finns i förskollärarnas beskrivningar.

F1: Jag kan ju vara den som bryter den fria leken. Att barn kan ju känna sig övervakade när jag som pedagog står i rummet och den fria leken inte får samma utrymme som om jag hade varit en mer avvaktande pedagog [...] Jag skulle vilja vara med mer men samtidigt stör jag som vuxen i leken och

leken kan ju ta slut när jag kliver in. Man har inte heller de lekkoder som de befinner sig i (F1, 2021).

F2: Min närvaro kan störa om jag skulle börja ifrågasätta eller fråga vad de gör och kanske kan de bli avbrutet och förstöra själva magin i deras lek. Så jag ser att det finns mycket nackdelar med det (F2, 2021).

Bilden av att pedagogers delaktighet kan ha en negativ påverkan stöds även av F3. De tre förskollärarna delar en gemensam bild av att den avvaktande pedagogen som bara går in när det absolut är nödvändigt är en roll att föredra. F2 uttrycker en oro till att gå in i leken och ställa frågor till barnen. Hen anser att det kan förstöra den magi som finns i barnens lek och kan i många fall få den att avslutas. Vidare nämner F2 att barnens lek ofta är uppslukande vilket kan få dem att förlora sig i den. Vi kan förstå F2s sätt att se på lek utifrån Gadamer's lekteori och hans koppling mellan lek och fest. Han beskriver liknelsen mellan lek och fest som en plats barn lockas av och vill träda in i. Festen får barnen att tappa tid och rum (Øksnes 2011, s. 161). Denna syn på lek tänker vi kan påverka F2s delaktighet eftersom man kan vara rädd att förstöra barnens ”fest”.

F1 tar upp liknande problematik kring den vuxnes påverkan i leken. Hen menar att lekkoder kan vara avgörande för att kunna delta i leken. Vi F1s påstående som att hen anser att vuxna har förlorat förmågan att mötas i den fantasivärld barnen befinner sig i. Utan lekkoder kan därför förskollärarens delaktighet påverka leken negativt. Ytterligare en negativ aspekt delar F3 som säger “Pedagoger ska inte vara med alls, den blir bara styrd då”. När en vuxen deltar och tar sig an en roll i barnens fria lek kan det olyckligt resultera i att den blir formad efter vad den vuxna vill och då inte längre tillhöra barnen. Vår bild av F3s uttalande tyder på att den fria leken endast ska innefatta barns deltagande för att den ska bli så givande som möjligt. Genom att få ta del av F3s tankar om att lek ska vara fri från vuxna, kan vi också anta att hens agerande i verksamheten skulle präglas av den synen. Birkler (2005) menar att vi genom att se hur individers handlande framträder i konkreta situationer också kan skapa oss en förståelse kring individers erfarenheter (Birkler 2005, s. 112). Utifrån det fenomenologiska perspektivet tänker vi därav att F3s erfarenheter kan handla om att hen inte erfarit att barn i den fria leken kunnat utvecklas med närvarande pedagoger.

Till skillnad från F1, F2 och F3 lyfter F4, F5 och F6 även positiva aspekter av deltagandet i den fria leken.

F4: Det finns ju tillfällen då man märker att barn som kanske är väldigt tysta och inte riktigt vet hur man ska samspela för de inte har koderna till leken. De vet inte hur man träder in i den och alla får ju inte alltid vara med. Där behöver man stötta och vara delaktig tycker jag. [...] Vi har ju dem som klarar av att styra upp allting själv, sen har vi dem som behöver pushas lite (F4, 2021).

F5: Jag kan gå mer in i leken och vidareutveckla deras lek om den håller på att dö. Det kan ju då hjälpa dem att fortsätta i leken sen (F5, 2021).

F6: Ibland behöver de ju stöd för att komma vidare i leken och då är ju vi vuxna pedagoger viktiga. Vi kan tillföra saker som i till exempel hemvrån, man kan tillföra olika material för att det ska utvecklas (F6, 2021).

Vår uppfattning blir att dessa förskollärare ser delaktigheten som en förutsättning för att stödja barnen att träda in eller komma vidare i en lek. Förskollärarnas syn på att vara delaktig lyfte även Vygotskij i sin lek teori där han ansåg att vuxna i samspel med barn kan hjälpa dem att nå sin potentiella kunskapsnivå (Dale 1998, s. 42). Vilket skulle kunna betyda att frånvarande förskollärare kan få barnen att gå miste om vidare utveckling. Vår tolkning är att förskollärarna anser att de har en positiv påverkan och kan bidra till att utveckling och lärande sker. Vi kan även se att det finns faktorer som kan påverka förskollärarnas förhållningssätt som kan vara kopplade till barnens ålder på respektive avdelning. Utifrån det fenomenologiska perspektivet kan vi se att det är förskollärarnas egna erfarenheter kring ett upplevt fenomen som bidrar till förskollärarnas verklighet. De tre förskollärarna delar en syn på att delaktigheten kan ha en positiv påverkan. Däremot kan vi anta att deras erfarenheter skiljer sig åt utifrån deras svar.

Både F5 och F6 delar en syn på att vuxnas delaktighet i den fria leken är positiv. Under intervjun framkom det att både F5 och F6 arbetar med de yngsta barnen på förskolan, vilket kan vara en förklaring till deras samsyn. Vi kan här se ett samband mellan F5 och F6 och tänker att en förklaring kan vara att förskollärarna för de yngre barnen ser sig själva som

lekförebilder, vilket de kanske också behöver vara för dem. Bilden av att vara en lekförebild kan vi koppla till Vygotskijs begrepp som är ”zonen för den närmaste utvecklingen” där man som en vuxen eller mer kompetent individ kan fungera som medhjälpare för att barnen ska kunna utvecklas vidare (Dale 1998, s. 42). I leksituationer kan alltså förskollärarna fungera som lekförebilder för de yngre barnen som ännu inte lärt sig vara i en lek. Vi tänker här att förskollärarna har skapat sig erfarenheter av att de yngre barnen är i större behov av vuxenstöd i den fria leken.

Vidare nämner F4 hur pedagogens delaktighet även kan hjälpa barnen att få en plats i leken. Då F4 arbetar på en avdelning med äldre barn skulle synen på delaktighetens betydelse kunna grunda sig i hans erfarenheter av att de äldre barnen i större drag redan besitter kunskap som att kunna leka, men kan behöva stöttning för att ta sig in i leken.

7.2.2. Delaktighetens syfte

Vi har fått en bild av att förskollärarnas syfte till delaktighet varierar. En anledning till variationen skulle kunna bero på olika faktorer som till exempel verksamhetens behov eller dagsform. Samtliga förskollärare var eniga om att deras främsta syfte var att gå in i leken för att finnas till och stötta upp om det skulle behövas. F1 och F2 tar även upp flera anledningar till att delta i leken. Vi tolkar att deras sätt att se på deltagandet kan vara beroende av kontexten.

F1: Jo det är att stötta barnen och att de ska veta att jag är här som vuxen. Jag ska också vara där så jag kan förebygga innan en kränkande behandling sker. En kränkande behandling kan ske när vi inte tror det ska ske så vi behöver vara vaksamma. Kalle kanske alltid får vara hund även fast han inte vill det. Sen är det många dagar det bara är kaos man kanske måste få det lugnt, då sitter jag med i leken för då kommer alla barn och samlas hos mig, det brukar bli så (F1, 2021).

F2: Att man som vuxen kan vara med liksom, att man är en bra förebild på något sätt. Och ibland är man till exempel mycket bättre på att engagera sig och presentera nya lekar och material och sånt, då brukar leken bli lite lugnare (F2, 2021).

Vi kan se att F1 och F2s syfte till delaktighet är beroende av situationen på avdelningen. Både F1 och F2 lyfter behovet av att skapa ett lugn på avdelningarna vilket kan bero på hur dagens förskola kan se ut idag, med många barn tillsammans med få pedagoger. Vad som anses vara det främsta syftet idag kan istället vara något annat imorgon. F1 och F2s bild av att agera situationsanpassat, alltså vad gruppen behöver för stunden, kan bero på de erfarenheter av förskolans verksamhet som de bär med sig. Då individers erfarenheter påverkar och skapar någons livsvärld (Birkler 2005, s. 112) kan alltså situationer som förskollärarna varit med om under sina verksamma år vara en anledning till att de svarade som de gjorde. Vi kan även se likheter mellan förskollärarnas delaktighet, att vilja skapa aktiviteter som fångar barnens intresse, och Gadamer's lek teori och hans koppling till "festen". Festen har enligt Gadamer en uppslukande effekt (Øksnes 2011, s. 161) och kan här symbolisera de aktiviteter som förskollärarna nämner att de vill locka barnen med, vilket exempelvis kan vara att presentera nytt material eller bjuda in till lek. Dessa tillfällen kan få barnen att ryckas med och vilja delta i.

7.2.3. Skiljer sig delaktigheten beroende på barnens ålder?

Något intressant som uppkom under analysarbetet var att samtliga förskollärare föredrog och ansåg att det var mest relevant att vara delaktig i den åldersgrupp de själva arbetar i. När de reflekterade över varför, var deras svar att det handlade om svårigheterna med att arbeta i den motsatta åldersgruppen. En tolkning av deras svar kan vara att det finns en okunskap kring hur man deltar och varför man deltar med den motsatta åldern. Exempel på svårigheter som tas upp nämns här nedan.

F2: Jag tycker det skulle vara mycket svårare och vara med på något sätt med de yngre, det är ju en helt annan lek. De väljer ju inte på samma sätt, jag måste hela tiden ge material och bestämma vad de ska leka med (F2, 2021).

F3: Jag skulle säga att det är mer svårt att utmana en ettåring i lek medans det är lättare med de äldre, då kan man liksom diskutera så de hänger med på ett annat sätt. Med de små barnen blir de mer att man observerar, vaktar dem mer (F3, 2021).

F1: Ofta går ju de äldre barnen till det stängda rummet där de får leka fritt. Egentligen tycker jag att man ska vara med lika mycket i alla åldersgrupper. Men de yngsta uppskattar de mer därför är det lättare att ta plats där (F1, 2021).

Samtliga förskollärare ansåg att de hade deltagit på ett annat sätt om de arbetat i den motsatta åldersgruppen. Anledningen till detta menar förskollärarna beror på svårigheterna med att anpassa sig till de behov den motsatta åldern behöver. Med en utgångspunkt i fenomenologin kan förskollärarnas svar baseras utefter deras egen livsvärld. Deras erfarenheter till en viss åldersgrupp samt att de har utvecklat en förtrogenhet till en viss ålder kan därav spegla deras svar. F3 lyfter språkets betydelse för att kunna utmana och utveckla leken. F3s argument kan bero på att hen bär med sig erfarenheter av att språket är så centralt i gruppen hen arbetar med. Vi tolkar att hen har svårt att veta hur man ska stimulera de små barnen om språket inte förekommer hos dem än. En annan anledning kan vara att förskollärarna inte bär med sig erfarenheter av att arbeta med motsatta åldersgruppen vilket kan bidra till en osäkerhet kring hur man är delaktig i den.

7.3. Delaktighetens villkor

För att få svar på hur förskollärarnas förhållningssätt är till den fria leken kan många olika faktorer spela in. Vi kommer i det avslutande analysavsnittet analysera om förskollärarna får rätt förutsättningar till att delta och om det finns faktorer som påverkar detta.

7.3.1. Faktorer som påverkar delaktigheten

Förskollärarna lyfter ett flertal faktorer som påverkar deras delaktighet i den fria leken. Samtliga förskollärare delar bilden av att de allt för sällan är delaktiga och att det är på grund av de faktorer som kan förekomma på förskolan. Utifrån förskollärarnas intervjuer kommer vi här redogöra för de olika faktorerna.

F5: Som när man har färre pedagoger och måste hjälpa andra avdelningar med våra redan stora barngrupper, eller att man måste fixa med papper, man behöver skicka mail, man behöver fixa utvecklingssamtal. Ja det finns

massa. Det är ständigt pågående och det ska fixas och det blir ju tyvärr fria leken som blir drabbad då (F5, 2021).

F6: Alla våra rutiner som också ska göras. Blöjor som ska bytas och bordet som ska dukas och det ska torkas av, ja alla dagliga rutiner, men även, ja nu är det ju svårt på en småbarnsavdelning att sitta med en dator i knät och skriva dokument, det ska ju också göras någonstans där emellan, veckobrev och dagliga rapporter (F6, 2021).

F1: Jag som pedagog kanske är mer tillåtande än mina kollegor som kanske ser leken på ett helt annat sätt. Då kan det bli en krock i hur vi bemöter leken (F1, 2021).

Här har vi tagit ut de tre citat som sammanfattar de faktorer som förskollärarna ser kan påverka deras möjlighet till deltagande. F5 och F6 anser att det som påverkar möjligheten till att vara delaktig är olika kringuppgifter som är kopplade till omsorgsbehov och administrativa uppgifter. I förskollärarnas svar är det tydligt att det inte finns någon struktur kring var och när administrativa uppgifter ska göras. Förskollärarnas frånvaro i den fria leken kan bero på de måsten som en förskollärare har och behöver prioritera, som att exempelvis passa på att dokumentera när barnen leker. En annan aspekt lyfter F1 som menar att arbetslagets syn på den fria leken kan påverka ens eget handlande. Utifrån Birklers (2005) presenterade livsvärldsbegrepp kan vi med utgångspunkt i det fenomenologiska perspektivet här anta att förskollärarna bär på olika livsvärldar vilket kan försvåra samarbetet på en avdelning då det kan finnas skilda uppfattningar kring delaktighetens betydelse i den fria leken. Det kan resultera i att ens eget handlande kan formas efter vad andra anser är rätt. F1s svar kan därav grunda sig i hur hans agerande i den fria leken blir bemött av kollegor på avdelningen. Blir man negativt bemött kan det påverka hur man i fortsättningen förhåller sig delaktig till den fria leken.

Utifrån flera av förskollärarnas svar har det framkommit att de anser ser sig själva vara viktiga i barnens lek. Synen på att de vuxna har en viktig roll i barnens lek kan vi koppla till Vygotskijs lek teori där han lyfter vikten av att intrigera med en mer kompetent individ för att nå till vidareutveckling (Dale 1998, s. 42). Vi ser det därför problematiskt att de upplever att tiden för deltagande inte alltid finns. Flera av förskollärarna nämner att deras deltagande i

den fria leken sker alldeles för sällan. F2 och F4 säger att de endast kan vara delaktiga någon gång per dag men att den största delen av tiden innehåller den fria leken endast barnen själva. Varför vi ser det som problematiskt anser vi är på grund av att förskollärarna antyder att de vill vara mer delaktiga men att faktorerna försvårar det.

8. Diskussion och slutsats

Diskussionsavsnittet kommer att delas upp i två delar. I den första delen för vi en resultatdiskussion utifrån tidigare forskning samt tidigare presenterad litteratur. Vidare kommer vi i den andra delen föra en metoddiskussion.

8.1. Resultatdiskussion

Bilden av att leken ska ha en central plats i utbildningen delar samtliga förskollärarna i vår undersökning. Något som också tas upp i undersökningen är den vuxnes roll i leken. Förskollärarna lyfter sin egen roll i relation till barnens fria lek och vad man som deltagande vuxen kan bidra med. Förskollärarnas bild är att barnen kan påverkas både positivt och negativt av deltagandet. Som tidigare nämnt berättar tre av förskollärarna att de ser vuxnas delaktighet som en förutsättning för att stödja barn att träda in i eller komma vidare i en lek. Dessa tankar om delaktighetens positiva påverkan delar vi med förskollärarna. Vi har under våra verksamma år fått uppfattningen om att många barn har svårt att ta sig an leken och fungera i den utan en vuxens närvaro. Vi anser att samspelet mellan barn och vuxna ofta berikar leksituationerna då vi tänker att man tillsammans med varandra kan utvecklas och lära. Bilden av att barns lärande sker i samspel med andra, mer kompetenta individer lyfter även Vygotskij och han benämner detta begrepp som "zonen för den närmaste utvecklingen" (Dale 1998, s. 42). Vi tänker att denna syn på vuxnas roll i förskolan har präglat många förskollärare och är idag ett relativt vanligt sätt att agera tillsammans med barnen i leken.

Även Singer et al. (2013) presenterar de positiva aspekterna med vuxnas delaktighet i leken. Deras studie vill synliggöra hur den vuxna kan vara avgörande för att barnen i den fria leken ska få möjlighet och lust till att leka. Studien pekar på att det är delaktighetens kontinuitet snarare än kvaliteten i leken som är att sträva efter då närvarande vuxna kan skapa en atmosfär som bidrar till god leklust. Det kan alltså handla om att den vuxne deltar genom att sitta med barnen på golvet (Singer et al. 2013). Denna typ av deltagande kan vi koppla till några av förskollärarna i vår undersökning som arbetar med de yngre åldrarna. De berättar att deras främsta syfte till delaktighet är att finnas tillgängliga för barnen och att kunna stötta upp och vidareutveckla deras lek. På så sätt kan de vara goda lekförebilder. Några av förskollärarna till de äldre barnen ser den positiva aspekten till delaktighet på en "annan nivå"

då de menar att de behöver utmana dem mer socialt eller språkligt. Därför anser vi att förskollärare även med de äldre åldrarna har en positiv påverkan i den fria leken. Vi tänker att man på så sätt kan få en inblick i vart barnen befinner sig i sin utveckling och kan anpassa sitt deltagande utefter deras behov.

Men samtidigt som vissa av förskollärarna ser till delaktighetens positiva aspekter lyfter de tre andra förskollärarna i undersökningen att vuxnas påverkan kan ha en negativ effekt på barnen i deras fria lek. Förskollärarna ser sig själva som ett hinder och kan därmed riskera att förändra eller avbryta leken och anser istället att de ska gå in i den om det är absolut nödvändigt. Även fast vi som tidigare nämnt kan tycka att det finns fördelar med att vara delaktiga i barnens fria lek kan vi hålla med om att det ibland kan vara svårt att veta hur man ska agera i förhållande till den. Även vi har vid tillfällen gått in i lekar som resulterat i att de avslutades, ofta i syfte att leken ska omvandlas till ett lärandetillfälle och istället fått lekmedlemmarna att tröttna. Vi tänker att problematiken som kan uppstå när vi vuxna deltar i den fria leken kan kopplas ihop med det Tigistu Weldemariam (2014) lyfter i sin studie gällande vilken roll man som vuxen väljer att gå in med. Han presenterar två olika fält som representerar trygga och otrygga roller och menar att barns fria lek kan skadas om de otrygga rollerna får ta plats. Här beskrivs roller där man går in med inställning att bestämma, förändra eller göra om den fria leken (Tigistu Weldemariam 2014). Även Ellneby (2019) lyfter delaktighetens komplexitet och menar att man måste tänka att delaktigheten kan ses som ett hjälpmedel men också som ett hinder. Därför lyfter hon, likt Tigistu Weldemariam (2014) att det är viktigt att reflektera kring *hur* man som vuxen ska förhålla sig till barnen i den fria leken (Ellneby 2019, s. 52). Vi tänker att det är viktigt att fundera över sin roll i samspelet med barnen och respektera att det är deras arena och inte komma in med eget tyckande. Vi har dock en stor förståelse att det kan vara svårt. Vi tänker att det kan hänga ihop med den press förskollärare har idag på att synliggöra barns lärande vilket kan få vuxna att agera i de otrygga roller som Tigistu Weldemariam (2014) nämner i sin studie, som exempelvis att gå in och bestämma eller göra om leken till en lärandesituation.

Vidare i vår undersökning framkommer det att förskollärarna anser sig själva ha väldigt lite tid till att vara delaktiga i barnens fria lek. Anledningen till detta beror enligt förskollärarna på diverse faktorer som också måste göras under dagarna på förskolan. Dessa faktorer beskrivs vara tidsbrist, dagliga rutiner, dokumentationer och barngruppsstorlek. Likt förskollärarna i vår undersökning delar vi bilden av att denna problematik ligger och bubblar

i förskolan. Även fast förskollärare har mycket administrativa arbetsuppgifter upplevs det inte alltid ha rätt förutsättningar för att utföra dem under den barnfria planeringstiden som finns. En effekt av detta skulle kunna bidra till just det som förskollärarna i vår undersökning berättar om. Aras (2015) lyfter liknande problematik gällande lärarna i hennes studie. Majoriteten av lärarna uttryckte, liksom förskollärarna i vår egen undersökning, att det tror på vikten av ett stort engagemang i barnens fria lek. Fortsättningsvis berättar de att tiden när barnen ägnade sig åt fri lek fungerade som ett bra tillfälle att passa på att göra andra viktiga saker. En lärare ansåg att problematiken kring delaktigheten i den fria leken kan grunda sig i en prioriteringskonflikt (Aras 2015). Vi håller med om att man inte ska bortprioritera de faktorer som nämns och som är kopplade till barns omsorgsbehov. Däremot finner vi det intressant att exempelvis administrativa uppgifter som dokumentation prioriteras framför deltagandet i den fria leken, när förskollärarna värderar den så högt. Vi tänker att den fria leken kan uppfattas som ett bra tillfälle att kombinera delaktighet och exempelvis administrativa uppgifter. Något som framkommit under intervjuerna är att dessa typer av uppgifter arbetas mer sporadiskt under dessa tillfällen. Varför vi tänker att det är så kan bero på att många har den synen på den fria leken, att vuxna i många fall *behöver* vara närvarande och stötta men kan i många fall ändå utövas av barnen själva. Ett projektarbete är i större drag mer svårt för barnen att vara självständiga i och kräver en vuxen som leder dem vidare.

8.2. Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av kvalitativa intervjuer för att samla in den data vi behövde från förskollärarna. Med hjälp av den metoden kunde vi få en djupare bild av förskollärarnas tankar kring vårt valda område. Vi hade blivit tipsade av tidigare studerande vänner om att hålla intervjuerna tidigt i processen då det kan vara svårt eller ta lång tid att få fram frivilliga deltagare. Vi tog till oss av den informationen då vi kunde se att det skulle underlätta vårt arbete och planerade in intervjuerna direkt efter vi bestämt syfte och frågeställning. Efter intervjuerna och transkriberingsarbetet kände vi att vi låg i fas men snabbt därefter försvårades vårt arbete.

Vi hade till en början tänkt att använda oss av den fenomenografiska ansatsen som handlar om att fånga uppfattningar vilket vi ansåg passa vårt undersökningsområde. Intervjuerna hade vi sedan planerat analysera utifrån ett fenomenologiskt perspektiv. Till en början kändes fenomenografi som ett bra val men en bit in i processen kände vi att ansatsen blev för

omfattande. Vi kom då tillsammans med vår handledare fram till att vi istället skulle använda oss av hermeneutik då den ansatsen även går bra ihop med den fenomenologiska teorin. Bytet av forskningsansats gjorde att skrivandet stannade av och på grund av detta försvårades vårt arbete då det lades mycket tid till att finna information om den andra ansatsen. När vi landat i vårt nya val av metod började skrivandet snabbt komma tillbaka. Hermeneutiken blev för oss en fruktbar metod då vi med hjälp av den kunde förstå människors sätt att vara genom att tolka det de säger och gör.

I efterhand kan vi känna att det hade varit till vår fördel om vi redan från början haft en bättre bild av vad de olika forskningsansatserna innebar. På så sätt tror vi att skrivandet flutit på bättre och att vi hade kunnat följa tidsplanen.

10. Vidare forskning

Vi har i vår undersökning tittat på förskollärares förhållningssätt till den fria leken. Under arbetets gång blev vi intresserade av att göra en djupdykning gällande frågan om delaktighetens möjligheter eller villkor och såg det därför intressant att titta närmare på det. Vår undersökning lyfter bland annat hur olika faktorer kan vara en anledning till att inte kunna delta i barnens fria lek. Resultatet visade att förskollärarna gavs dåliga förutsättningar såsom tid, stora barngrupper eller administrativa uppgifter. Vi skulle därav finna det intressant att undersöka om denna bild stämmer in på hur barnskötarna på förskolan uppfattar det eller om andra faktorer nämns. Vi tänker att förskollärare till skillnad från barnskötare har flera ansvarsområden och kan därför behöva göra dessa när tillfälle ges, exempelvis när barnen *bara* leker. Fortsättningsvis hade det även varit intressant att komplettera vår undersökning med observationer för att undersöka *hur* mycket tid förskollärare lägger på att göra andra saker än att delta i barnens fria lek.

11. Källförteckning

Alvesson, M. (2011). *Intervjuer- genomförande, tolkning och reflexivitet*. Stockholm: Liber.

Aras, S. (2015). *Free play in early childhood education: a phenomenological study*. Department of Elementary Education, TED, University, Ankara, Turkey. Tillgänglig på: <https://www-tandfonline-com.till.biblextern.sh.se/doi/pdf/10.1080/03004430.2015.1083558?needAccess=true> [2021-05-03].

Birkler, J. (2005). *Vetenskapsteori- en grundbok*. Stockholm: Liber.

Bråten, I. & Thurmann-Moe, A-C. (1998). Den närmaste utvecklingszonen som utgångspunkt för pedagogisk praxis. I: Bråten, I. (red.). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB.

Canning, N. (2007). *Children's empowerment in play*. European early childhood education research journal, 15(2), pp.227–236. University of Worcester, UK. Tillgänglig på: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13502930701320966?casa_token=g9YYyMnQWzsAAAAA%3AZImtk802m4Vq3QVzgYMSW0Q_unkOSrSkxbE12Lf9Gtg9_zbJGSKPc0tflyeBBQY0MZBzC6Rjpbobplbg&journalCode=recr20 [2021-05-03].

Dale, E-L. (1998). Lärande och utveckling i lek och undervisning. I: Bråten, I. (red.). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB.

Ellneby, Y. (2019). *Den livsviktiga leken*. Stockholm: Natur & Kultur Läromedel

Engdahl, I & Ärlemalm-Hagsér, E. (2015). *Att bli förskollärare- mångfacetterad komplexitet*. Stockholm: Liber.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.

Fleer, M. (2015). *Pedagogical positioning in play – teachers being inside och outside of children's imaginary play*. Australia: Faculty of Education, Monash University. Tillgänglig på: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03004430.2015.1028393?journalCode=gecd20> [2021-05-03].

Fägerborg, E. (2011). Intervjuer. I: Öhlander, K. & Kaijser, L. (red.). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur AB.

Jensen, M. (2013). *Lekteorier*. Lund: Studentlitteratur AB.

Knutsdotter Olofsson, B. (2003). *I lekens värld*. 2.uppl. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lillemyr, O-F. (2013). *Lek på allvar: en spännande utmaning*. Stockholm: Liber.

Lindqvist, G. (1998). *Lekens möjligheter*. Lund: Studentlitteratur AB.

Löfdahl, A. (2014). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I: Löfdahl, A., Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.

Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Singer, E., Nederend M., Penninx, L., Tajik, M., & Boom J., (2013). *The teacher's role in supporting young children's level of play engagement*. *Early child development and care*, 184(8), pp.1233–1249. University Utrecht, The Netherlands. Tillgänglig på: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004430.2013.862530> [2021-05-03].

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket.

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis - Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Tigistu Weldemariam, K. (2014). *Cautionary Tales on Interrupting Children's Play*. Childhood Educator and Team Leader, Futura International School, Stockholm, Sweden.; Dilla University, Gedeo, Ethiopia. Tillgänglig på:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00094056.2014.935692> [2021-05-03].

Tullgren, C. (2004). *Den välreglerade friheten: att konstruera det lekande barnet*. Diss. Malmö högskola.

Öhman, M. (2011). *Det viktigaste är att få leka*. Stockholm: Liber AB.

Øksnes, M. (2011). *Lekens flertydighet: om barns lek i en institutionaliserad barndom*. Stockholm: Liber.

Otryckta källor

Intervjuer med Förskollärare

F1. Förskollärare – 2021-03-18

F2. Förskollärare – 2021-03-18

F3. Förskollärare – 2021-03-18

F4. Förskollärare – 2021-03-18

F5. Förskollärare – 2021-03-18

F6. Förskollärare – 2021-03-18

12. Bilagor

Informationsblankett

Hej

Vi är två studenter som läser sista terminen på den erfarenhetsbaserade förskollärarytbildningen på Södertörns högskola. Vi har precis påbörjat vårt självständiga arbete där vi planerar att undersöka den fria leken och förskollärares förhållningssätt till den. För att undersöka ämnet planerar vi att hålla intervjuer med verksamma förskollärare. Vi vill intervjua sex förskollärare på er förskola, tre som arbetar med de äldsta barnen och tre med de yngsta. Intervjun kommer att ske på telefon eller fysiskt på ----- . Vi kommer avsätta 30 minuter per intervju och under intervjuens gång kommer ljudupptagning att användas. Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att personalens och verksamhetens identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Enligt Lärarytbildningens rutiner förstörs materialet efter avslutad utbildning.

Med detta brev vill vi be om ert medgivande till att delta i studien. All medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Om ni samtycker till studien fyller ni i bifogat formulär.

Om ni har några frågor får ni gärna återkomma till

Sarah Lindau Sarahlindau@XXXX eller Emilia Kahlbom emilia@XXXX

Handledare: Maria Pröckl Maria.prockl@sh.se

Vi hoppas ni vill medverka i vår studie!

Samtyckesblankett

Jag samtycker till att delta i studien.

Förskollärares namn:

Underskrift.....

Blanketten lämnas påskrivna åter till Emilia Kahlbom eller Sarah Lindau senast den 3/5-2021. Om du inte samtycker till att delta i studien bortser du från denna blankett.